

ПРАКТИЧНИЙ КУРС АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Майстренко Л. В.

ВСТУП

У матеріалі досліджено особливості організації процесу розвитку міжкультурної комунікації на заняттях англійської мови для студентів технічного університету. Детально розглянуто поняття міжкультурної комунікації, акцентуючи увагу на взаємозв'язках і впливах між людиною, її мовою, культурою та комунікаційними процесами. Підкреслено важливість використання міждисциплінарного та інтегрованого підходу в навчанні англійської мови, орієнтованої на професійні потреби студентів, що включає застосування різноманітних форм мистецтва у їх взаємодії, а також залучення додаткових засобів непрямой комунікації, зокрема англомовних матеріалів сучасних медіа. Окремо розглянуто випадки комунікативних труднощів і невдач, які виникають у контексті міжкультурної взаємодії. Розглянуто практичні ситуації, що виникають у процесі міжкультурної комунікації, зокрема ті, які супроводжуються комунікативними труднощами, а також проведено ретельний аналіз ілюстративних прикладів інтеграції мистецьких елементів у контексті теми «Етичні цінності». У межах цього дослідження автор доходить важливого висновку, що взаєморозуміння в умовах міжкультурного спілкування може бути повністю реалізованим за умови всебічної інтеграції не лише знань іноземної мови, але також глибокого розуміння загально-культурних аспектів та врахування специфічного контексту життя й діяльності іншої культури. Подібний підхід передбачає ознайомлення з усіма особливостями традицій, норм поведінки, стандартів та укладу життя представників іншої культури. Окрім цього, надзвичайно важливим фактором є співвідношення даних характеристик із власною системою моральних засад, духовних орієнтирів та етичних пріоритетів. Завдяки таким підходам студенти отримують можливість удосконалити свої вміння та навички ведення продуктивного діалогу іноземною мовою з носіями різних культур як у приватній, так і професійній площинах взаємодії, при цьому роблячи особливий акцент на врахуванні особистісних установок та культурних вподобань співрозмовника.

Водночас особлива увага приділяється дбайливому збереженню власної культурної ідентичності та унікальності, що сприяє гармонійному діалогу на основі взаємоповаги та розуміння.

Розглянемо сутність організації процесу розвитку міжкультурної комунікації на заняттях англійської мови професійного спрямування. Для досягнення поставленої мети передбачено такі завдання: 1. Дослідити специфіку формування навичок міжкультурної комунікації під час занять з англійської мови з акцентом на професійну діяльність. Це включає аналіз мовних стратегій, застосування культурно обумовлених моделей спілкування та розвиток емпатії до культурних особливостей співрозмовників. 2. Наочно демонструвати інтеграцію елементів різних видів мистецтва та позамовної інформації для посилення сприйняття міжкультурного контексту. Сюди входять англомовні радіопередачі, телепрограми, статті з друкованих і цифрових ЗМІ (газет, журналів, інтернет-ресурсів), що взаємодіють зі змістом занять і сприяють розширенню лінгвокультурної компетенції. 3. Проаналізувати практичні приклади невдач у міжкультурній комунікації. Це дозволить ідентифікувати типові бар'єри та помилки, які виникають під час міжкультурної взаємодії, а також розробити шляхи їх подолання через цілеспрямовані навчальні методики. Таким чином, робота спрямована на створення багатогранного освітнього процесу, що забезпечує ефективний розвиток міжкультурної комунікації у майбутніх професіоналів через багатство мовного та культурного різноманіття.

1. Подолання розриву: Чому міжкультурна комунікація є важливою для сучасних випускників університетів

Розвиток навичок міжкультурної комунікації на заняттях англійської мови у вищій школі має беззаперечне значення. Це відіграє ключову роль у формуванні майбутніх фахівців в таких областях, як економіка, право, інформаційні технології, соціологія та інші сфери знань, що відкриває перспективи їхнього працевлаштування не лише в національних, але й у міжнародних компаніях. Сучасний випускник може опинитися в багатокультурному середовищі навіть без виїзду за межі своєї країни, стикаючись із викликами як професійними, так і особистісними. Йому доводиться демонструвати навички адаптації, ефективної комунікації, здатності досягати компромісів і реагувати адекватно на будь-які ситуації. Ці якості є ключовими для успішної роботи в інтернаціональній команді. Для підтвердження цього ми наведемо реальні приклади, отримані з використанням методу експертних оцінок. У Типовій програмі англійської мови для

спеціальних цілей, яка розроблена з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, і метою якої є формування професійної комунікативної компетентності як мовної поведінки, специфічної для академічного і професійного середовища, зазначено, що мінімально прийнятним рівнем володіння мови для бакалавра є B2 (пороговий рівень), для магістра – C1 (просунутий пороговий рівень). Ґрунтуючись на галузевих стандартах вищої освіти і дескрипторах рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій мовної освіти, автори програми зазначають, що для отримання ступеня бакалавра поряд з іншими професійними вміннями, студент повинен бути здатним ефективно спілкуватися в професійному середовищі для обговорення навчальних і спеціальних питань, підготовки публічних виступів і ведення дискусій, пошуку інформації у друкованому та електронному вигляді, аналізу іншомовних джерел, написання різного виду текстів, листів і документів, перекладу фахових текстів з використанням словників різного типу.¹

Протягом професійного шляху, спрямованого на вдосконалення володіння англійською мовою, важко було уявити, що навіть після досягнення високого рівня (Advanced) та отримання міжнародного сертифікату можна стикатися із труднощами у робочій комунікації. Як показує практика, подібні проблеми часто виникають через відмінності у культурних моделях поведінки та виховання. Приміром, Вікторія К., менеджер з персоналу, розповіла про випадок професійної взаємодії, який став для неї джерелом стресу. Її британський керівник мав звичку класти ноги на персональні робочі столи працівників або на спільний кавовий столик, коли співробітники були відсутні в кімнаті. Незважаючи на її спроби пояснити, що така поведінка суперечить місцевим культурним нормам, керівник продовжував свої дії. Спочатку це шокувало Вікторію, а згодом стало причиною її роздратування та заважало зосереджуватись на роботі. Цей випадок є яскравим прикладом того, як культурні відмінності можуть ставати джерелом невдоволення і негативно впливати на психологічний клімат колективу. Хоча британські колеги часто вирізняються освітою, аналітичною точністю і професійністю, їхня поведінка інколи сприймається іншими культурами як надто демонстративна. Складається враження, що вони постійно прагнуть схвалення або похвали, що може виглядати неприродно для представників інших національностей. У результаті ці стилі комунікації та етнокультурні традиції сприяють виникненню потенційних конфліктів. Описана ситуація демонструє необхідність

---

¹ H. Bakaieva, O. Borysenko, English for specific purposes (ESP): National Curriculum for Universities. K.: Lenvit, 2005.

пошуку балансу у взаємодії між представниками різних культурних груп. Конфлікти такого типу здатні негативно позначитися не лише на емоційному стані окремих працівників, але й на загальній ефективності роботи команди. Розглядаючи аналогічні питання зі студентами, важливо акцентувати увагу на способах адаптації до мультикультурного середовища та формуванні стратегій конструктивної взаємодії. Варто замислитись над тим, які рішення могли б допомогти вирішити подібні суперечки. Які аспекти міжкультурної комунікації варто враховувати задля поліпшення взаєморозуміння та побудови продуктивного діалогу з іноземними колегами? Використання реальних прикладів і аналіз практичних кейсів допоможе сформулювати рекомендації для ефективної співпраці у багатонаціональному робочому середовищі.

2. Я часто взаємодію з колегою зі Швеції, і одного дня наша робоча розмова поступово перейшла в більш особисту. У сивій цього моменту я випадково торкнулася її руки, і реакція була миттєвою – вона відсторонилася, пояснюючи, що її дискомфортують будь-які фізичні контакти. Після цього ми вирішили уникати особистих тем у спілкуванні. Цей випадок добре ілюструє важливість розуміння невербальної комунікації, особливо жестів і дотиків, які можуть мати різне значення для людей із різних культур.

Ситуація, що описана, демонструє міжкультурне непорозуміння, яке виникло під час перенесення меблів та документів із одного кабінету до іншого. Шведка, зібравши свої папери в коробку, вирішила самостійно транспортувати все, тримаючи перед собою. Їй назустріч підійшов американський колега, який із ввічливості запропонував допомогу. Проте його ініціатива була помилково сприйнята як сумнів у її силах, через що вона негативно відреагувала: "Я сама можу донести свої речі. Ми ж рівні по силі, і я не потребую допомоги". Це викликало здивування у колеги. Подібна ситуація яскраво ілюструє проблеми гендерної рівності та культурні відмінності у корпоративному спілкуванні на міжкультурному рівні. Для аналізу цієї ситуації студенти можуть зосередитися на пошуку причин непорозуміння та спробувати знайти шляхи його вирішення. Наприклад, вони можуть створити модифіковані діалоги, визначити альтернативні реакції або приходи запитання та відповіді, які допомогли б уникнути конфлікту. У цьому контексті доцільно звернути увагу на «універсальну теорію ввічливості» (P. Brown, S. Levinson) та її аспекти, як-от дотримання тематичної відповідності у висловлюваннях, уникнення категоричності в спілкуванні, коректне формулювання прохань. Також важливими є правильне використання розділових запитань і уникнення модальних

дієслів обов'язковості (наприклад, must/should/ought to) при звертанні до співрозмовника в другій особі. Ці підходи дозволяють зменшити ризик комунікативного дисбалансу та сприяють формуванню ефективнішого діалогу при міжкультурній взаємодії.¹

4. Французи уважно ставляться до кількості вихідних і робочого часу. Навіть якщо робота не завершена, вони можуть сказати, що їхній робочий день закінчився, і спокійно піти.

5. Найбільше скарг керівникам підрозділів надходить від працівників, переважно жінок із Швеції. У цій країні вважається обов'язком повідомляти про недоліки в роботі для її покращення, адже байдужість тут розглядають як серйозний гріх. Такий підхід глибоко вкорінений у їхньому розумінні відповідальності. Це показує, як різниця в професійній етиці та ставленні до обов'язків може впливати на взаємодію у міжнародних командах, підкреслюючи різноманітність сприйняття, реакцій та цінностей людей. Розвиток навичок міжкультурної комунікації, як частини формування лінгвосоціокультурної компетентності, передбачено нормативами та програмою викладання професійної англійської. Для цього необхідний міждисциплінарний підхід із залученням традиційного й сучасного мистецтва, зокрема театрального, кіномистецтва, мас-медіа та реальних прикладів комунікативних помилок. Мистецтво сприяє глибшому розумінню культури через гармонійне поєднання емоцій, взаємин і досвіду.

2. Трансформаційна сила мистецтва: формування світогляду, цінностей та особистісного зростання

Завдяки художнім образам мистецтво не тільки формує цілісне бачення світу, але й впливає на світогляд, цінності й поведінку. Воно дозволяє інтегруватися в іншу культуру, сприяючи природному спілкуванню².

Як зазначає Paul Schafer D. (2015), мистецтво допомагає конструктивно виражати емоції, розвивати креативність, співчуття й турботу—важливі як у житті, так і в професії. Твори мистецтва, створені людськими руками й розумом, є унікальним відображенням, акумулятором та провідником досвіду, досягнень цивілізації та культури. Вони слугують безцінним джерелом, з якого можна черпати інформацію про соціальні аспекти життя представників різних культур, розкривати їхній національний характер, особливості менталітету, а також передбачати можливі реакції та поведінку в багатоманітних

---

² Красковська О. Л. Навчання старшокласників загальноосвітніх шкіл моделей комунікативної поведінки британців : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 28 с.

життєвих ситуаціях. Окрім цього, вони дарують глибоке естетичне задоволення. Мистецтво зображує людину й реальність, створюючи художні образи, які розкривають об'єктивність, формують свідомість і сприяють естетичному та моральному розвитку. Основна риса мистецтва – відображення соціальних процесів через типові образи. Досягнення культурної злагоди через мистецькі твори вимагає інтерпретації, що залежить від знань та емоцій реципієнта. Художній образ концентрує енергію епохи й автора, впливаючи на свідомість, емоції, здатність до культурного діалогу. Формування багатогранної особистості можливе лише завдяки взаємодії різних видів мистецтва. Жодна окрема форма не забезпечить повноцінного розвитку – поєднання їхніх можливостей впливає на уяву, мовлення, соціалізацію та розуміння культур. Мистецький вплив завжди спрямований на конкретну особистість. Взаємодія з твором змінює людину як суб'єкта соціального життя.

У реаліях епохи постмодерну мистецтво виступає важливим інструментом для ціннісної орієнтації та адаптації особистості. Воно грає ключову роль у визначенні напрямів поведінки, допомагає індивіду розкрити свою суб'єктивність, сприяє особистісному розвитку та формуванню самоідентичності.³

Цей процес нерозривно пов'язаний із ретельним підбором мовних засобів для вираження внутрішнього світу людини. Галина Меднікова в своїй праці 2005 року зазначає, що мистецтво XXI століття є фундаментально необхідним для соціалізації людей та розвитку їхньої суб'єктивності. У ньому вони отримують можливість розширити життєвий досвід, пережити різноманітні емоційні стани, освоїти невербальні форми комунікації та осмислити різні моделі щастя (с. 62–63). Століття, в якому ми живемо, знаменується кардинальними змінами в способах існування мистецтва, що безпосередньо обумовлено стрімким прогресом інформаційно-комунікаційних технологій, засобів масової інформації, мобільного зв'язку та інтернету. Ці нововведення значно розширили доступ до культурних ресурсів, пропонуючи безпрецедентну свободу вибору та адаптацію до сучасних потреб постмодерної людини, котра сама по собі теж значно еволюціонувала. У контексті сучасного суспільства людина через мистецтво прагне знайти шлях виходу із моральних криз, подолати почуття маргіальності, отримати підтримку для соціальної інтеграції, визначити свою ідентичність, зміцнити впевненість у собі та знайти мотивацію до життя навіть у хаотичних, швидкозмінних умовах полікультурного світу. Мистецтво відіграє визначну роль, перетворюючись на джерело

---

³ Paul Schafer D. *Secrets of culture. A New Road Book*. Rocks Mills Press. 2015. 282 p.

натхнення та джерело сили для життя, особливо в умовах нестабільності й соціальних потрясінь. Воно стає свого роду віддушиною, яка допомагає людям осмислювати навколишню реальність, знаходити в ній сенс та гармонію. У сучасному світі зв'язок між розвитком культури та суспільним прогресом простежується з надзвичайною ясністю, адже ні мова, ні мистецтво не можуть існувати ізольовано від суспільного середовища. Вони розвиваються всередині складних перетинів соціального та історичного часопростору.⁴

Як наслідок, усі процеси і зміни, через які проходить суспільство, неминуче залишають свій відбиток на культурі, формуючи її нові обриси й впливаючи на її найбільш глибинні прояви.

Це не тільки стимулює роздуми над сутністю мистецтва, але й викликає переоцінку його ролі та функцій у сучасному світі. У цих умовах чи то етичні, чи то естетичні ідеали трансформуються, стаючи більш конкретними й відповідними до потреб і викликів часу, що в свою чергу сприяє появі нових підходів і форм вираження в мистецькій сфері. Для досягнення поставлених цілей нашого дослідження необхідно детально визначити й конкретизувати основні принципи, які мають лежати в основі процесу відбору мистецьких творів, а також аудіовізуальних матеріалів сучасних мас-медіа, що найбільш яскраво розкривають і передають унікальні риси культури країни, мову якої вивчають. Ці принципи сприяють не лише ефективнішому засвоєнню мови, але й якнайглибшому розумінню її культурного середовища.

3. Інтеграція мистецтва та медіа у викладання мови: основні принципи культурного занурення

У числі таких важливих принципів необхідно виділити системність, що передбачає послідовний підхід у виборі матеріалів; послідовність, яка забезпечує злагодженість навчального процесу; методичну доцільність, орієнтовану на специфіку навчальних цілей; автентичність матеріалів, що гарантує їх наближеність до реального мовного середовища; відповідність культурному контексту, що допомагає уникати невідповідностей між культурними реаліями; стимулююче управління, яке сприяє активізації процесу навчання через залучення цікавих і привабливих матеріалів; застосування діалогічного підходу, що надає перевагу інтерактивності й обміну думками в навчанні; та контрастивний аналіз різних культур, що дозволяє глибше зрозуміти особливості мови й культури через порівняння і знаходження спільного та відмінного. Цей набір принципів створює основу для ефективного

---

⁴ Меднікова Г. С. Ціннісно-адаптаційний потенціал мистецтва постмодерну в аспекті некласичної естетики : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.08. Київ, 2005. 36 с.

використання мистецьких і медійних ресурсів у мовному навчанні. Ми впевнені, що включення згаданих вище різноманітних джерел в освітній процес, як елемент інтеграційної навчально-виховної моделі, повинно базуватися на основних принципах інтегрованого навчання. Це охоплює особистісно орієнтований підхід, навчання, спрямоване на вирішення проблем і розвиток, а також забезпечення системності, послідовності, наступності та безперервності у навчальному та виховному процесах. Розгляд теми «Етичні цінності» зі студентами другого курсу всіх напрямів підготовки передбачає звернення до інтерв'ю Маргарет Тетчер, де вона розповідає про моральні цінності Вікторіанської епохи, які лягли в основу її виховання. Вона наголошує, що саме ці цінності є ключовими для існування будь-якого суспільства, підкреслюючи важливість їх збереження та адаптації у сучасному світі, який, на жаль, дедалі більше втрачає зв'язок з віковими загальнолюдськими принципами. Для досягнення не лише навчальних, а й розвивальних і виховних цілей заняття, доцільно залучити культурно-історичний контекст тієї епохи. Особливо корисним може бути ознайомлення студентів з умовами життя, атмосферою, стилем побуту, ідеалами та характерними образами періоду правління королеви Вікторії (1837–1901), які яскраво відображені в мистецтві того часу. Для цього доцільно використати репродукції робіт британських художників – Джеймса Тіссо, Чарльза Барбера, Джорджа Лесли, Чарльза Перугіні, чії полотна вирізняються колоритними жіночими та чоловічими портретами, а також зображеннями сімейних і побутових сцен. Досконалим доповненням до живописних творів стане один із класичних англійських віршів Редьярда Кіплінга «Якщо» 1895 року. Цей твір не лише відтворює основні етичні цінності, а й окреслює набір характеристик та умов, за яких індивід може носити горде звання справжньої Людини. Неможливо повноцінно зануритися у атмосферу епохи правління легендарної королеви Вікторії – символу доброчесності та шляхетності, яка завоювала любов і гордість мільйонів, – без звернення до відомих кінофільмів «Вікторія й Альберт» (2001) та «Молода Вікторія» (2009). У цих стрічках королівська елегантність проявляється через вишукані костюми, захоплюючу музику, величну архітектуру та живописні пейзажі, що переносять глядача у вікторіанську Англію. Все це не лише акцентує на характерних особливостях епохи, але й оживляє її перед глядачем, сприяючи глибшому розумінню та засвоєнню мовних засобів у контексті. Таке відтворення створює асоціативні зв'язки для вираження різноманітних емоційних станів. Такий підхід розширює сприйняття реципієнта, дозволяючи сформувати більш цілісне уявлення про світ і

розвиваючи здатність до зіставлення різних культурних поглядів, думок та застосування як вербальних, так і невербальних засобів їх вираження. У зазначеному випадку ми використовували інтегративну взаємодію мистецтв, де вибір художніх творів базувався на тематичній близькості й естетичній гармонійності, забезпечуючи цілісність враження та глибшу культурну інтеграцію.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вивчення дисципліни «Практичний курс англійської мови» не може зводитися лише до засвоєння мовних засобів і правил спілкування, оскільки її значущість виходить далеко за межі суто мовної компетенції. Ця дисципліна має глибокий культуротворчий і навчально-виховний потенціал, що дає змогу відповісти на численні виклики сучасного техногенного, глобалізованого світу. Серед таких викликів особливо важливим є формування здатності до міжкультурної комунікації, яка передбачає розвиток лінгвосціологічної компетентності майбутніх фахівців. Для досягнення цих цілей необхідно впроваджувати міждисциплінарний та інтегрований підходи у процесі викладання, орієнтуючись водночас на особистісно-зорієнтоване та проблемно-розвивальне навчання. Ключову роль у цьому підході посідає використання різноманітних форм, засобів і методів, спрямованих на ефективне залучення мистецьких творів у їхній взаємодії. Залучення сучасних англійських матеріалів мас-медіа, а також аналіз конкретних прикладів міжкультурних комунікативних невдач є надзвичайно важливими елементами такої методики. Завдяки цьому студенти отримують можливість навчитися комунікувати так, щоб знання іноземної мови та культури слугували інструментом для побудови діалогу, заснованого на естетичних і моральних цінностях. Це сприяє формуванню здатності етично й толерантно реагувати на різні ситуації, адаптуватися до обставин і знаходити конструктивні рішення навіть у складних умовах. Таким чином, студенти здобувають уміння вести продуктивний діалог англійською мовою з представниками різних культур (не лише британської), враховуючи як особистісні переконання й культурні цінності співрозмовника, так і зберігаючи власну культурну ідентичність. Окремо важливо підкреслити вплив мистецтва на формування особистості. Воно виконує подвійну функцію: по-перше, слугує джерелом історико-культурної інформації, реалізуючи освітню та пізнавальну цілі; по-друге, виступає скарбницею естетичних і моральних цінностей, зразком ідеалів і уявлень про вічні категорії – Істину, Добро й Красу. Таким чином, мистецтво не лише збагачує знаннями, але й допомагає

виховати морально зрілу особистість із глибокими естетичними переконаннями та здатністю гармонійно взаємодіяти з навколишнім світом. Майбутні напрями наукових досліджень зосереджуватимуться на ретельному виборі найякісніших і найрепрезентативніших зразків ілюстративних матеріалів, що стосуються культурологічної тематики. Особливу увагу буде приділено створенню комплексної системи вправ, яка сприятиме поглибленню розробки та детальному опрацюванню зазначених питань. Це дозволить не лише посилити практичний аспект досліджуваної проблематики, а й забезпечити основу для подальших наукових напрацювань у цій галузі.

АНОТАЦІЯ

Процеси глобалізації та стрімкий розвиток сучасних технологій у сфері техніки й інформації радикально змінили уявлення людства про планету, переносячи її образ від «безкрайнього й неосяжного» до ідеї «глобального села». Ці зміни суттєво позначилися і на принципах комунікації – як у повсякденному спілкуванні, так і в професійній взаємодії. Викладання англійської мови також зазнало значної еволюції: акценти перенесено з простого опанування лексико-граматичних правил до вивчення їхньої функціональності в реальних комунікативних контекстах. Це супроводжується усвідомленням культурного коду, що вимагає врахування традицій, ментальних особливостей та історичного досвіду народу, які насичують мову та формують її унікальні характеристики, як у вербальному, так і невербальному спілкуванні.

Протягом останніх десятиліть проблема міжкультурної комунікації стала однією з ключових тем, що привертає значну увагу науковій спільноті. Серед найпомітніших досліджень у цій сфері варто відзначити праці таких авторів, як Ю. Г. Безвін (2018), О. О. Глущенко (2012), О. Л. Красковська (2006), Н. К. Скляренко (2004), О. Б. Тарнапольський (2000), а також зарубіжних науковців, як-от В. Cullen (2000) і Р. Schafer (2014). Їхня робота була зосереджена на багатогранному вивченні процесів взаємодії між мовою і культурою, які формують основи сучасного уявлення про те, як вони впливають одна на одну та взаємно збагачуються. Особливу увагу ці дослідники приділяли розгляду питання формування соціокультурної компетенції, її важливості для міжкультурного порозуміння, а також впровадження цих принципів у процес навчання іноземним мовам у закладах освіти різного профілю. Особливо акцентувалося на необхідності адаптації освітніх підходів для підвищення ефективності оволодіння мовним матеріалом у контексті соціокультурної інтеграції.

Хоча взаємозв'язок між мовою та культурою був предметом досліджень ще на початку ХХ століття завдяки зусиллям таких учених, як Франц Боас і Броніслав Маліновський, активний аналіз питань міжкультурної комунікації розпочався лише в середині того ж століття. Водночас інтерес до теми культурних відмінностей не лише не вщухав, але й загострюється, що значно підсилює увагу до цієї проблематики. У цьому контексті особливого значення набувають аспекти, пов'язані з використанням літератури та різних форм мистецтва як засобів взаємодії, а також важливість непрямих способів комунікації, наприклад, через сучасні медійні матеріали. Ці елементи доцільно включати у навчальний процес, особливо під час викладання англійської мови з професійним акцентом. Основна мета таких занять полягає у розвитку сучасних комунікативних навичок. Вибір зазначених підходів зумовлений необхідністю створення ефективного середовища для взаємодії представників різних культур. Це дозволяє порівнювати мовні особливості іноземної та рідної мов, виявляти культурні паралелі й формувати у студентів впевненість та компетентність у використанні англійської мови як інструмента спілкування й взаєморозуміння в багатокультурному середовищі. Розглядаючи міжкультурну комунікацію як одну з ключових складових глобального культурного діалогу, необхідно детально зупинитися на її сутності. Це поняття вперше запропонували Джон Трагер і Едвард Холл у праці "Культура як комунікація: модель та аналіз", опублікованій у 1954 році. Вони трактували міжкультурну комунікацію як ідеальну мету, яка дозволяє людині досягти максимальної адаптації до оточення. У цьому контексті важливо відзначити, що фундаментом міжкультурної комунікації є міжособистісна взаємодія, що виникає між представниками різних національних культур за умови їхньої відкритості, готовності приймати та розуміти ідентичність одне одного. Ефективність такого спілкування значною мірою залежить від рівня міжкультурної компетентності його учасників. Ця компетентність охоплює не лише знання мови, але й розвинені загальнокультурні навички, такі як толерантність, відкритість до іншого досвіду, а також розуміння цінностей, традицій, норм поведінки та стандартів іншої культури. Найвищим рівнем такого оволодіння вважається інтеграція, коли людина засвоює та повноцінно приймає іншу культуру, одночасно зберігаючи та розвиваючи своє культурне коріння. Мова відіграє центральну роль у досягненні взаєморозуміння в такій взаємодії. Як невід'ємна частина культури, вона здатна накопичувати, відображати та зберігати культурну спадщину народів, їхній світогляд, моральні цінності і художньо-естетичні ідеали. У мовних засобах закріплені зразки поведінки, реакції на життєві

ситуації та культурні норми. Ба більше, соціально-історичні зміни в суспільстві знаходять відображення у трансформаціях лексико-граматичної структури мови. Мова документує розвиток суспільства через усні та письмові форми вираження, наукові та художні тексти, народні приказки, прислів'я й фольклорні елементи. Вона слугує невичерпним джерелом для досліджень – особливо в межах сучасних підходів, таких як когнітивний, комунікативний та антропоцентричний. Ці підходи акцентують увагу на глибоких зв'язках між людиною, мовою, культурою та комунікацією. Їхній міждисциплінарний характер залучає до аналізу сфери психології, філософії, педагогіки, історії та культурології, відкриваючи нові горизонти для вивчення людської здатності до спілкування. Особливе місце при цьому займає міжкультурна комунікація як одна з найбільш складних і багатограних форм взаємодії.

Література

1. Красковська О. Л. Навчання старшокласників загальноосвітніх шкіл моделей комунікативної поведінки британців : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 28 с.
2. Меднікова Г. С. Ціннісно-адаптаційний потенціал мистецтва постмодерну в аспекті некласичної естетики : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.08. Київ, 2005. 36 с.
3. H. Bakaieva, O.Borysenko, English for specific purposes (ESP): National Curriculum for Universities. K.: Lenvit, 2005.
4. Paul Schafer D. Secrets of culture. A New Road Book. Rocks Mills Press. 2015. 282 p.

Information about the author:

Maistrenko Liudmyla Volodymyrivna,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of English Philology
and Translation

Odesa National Polytechnic University of Ukraine

1, Shevchenko Avenue, Odesa, 65044, Ukraine